

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 18 (385)

Fredagen den 3 maj 1895.

8:de årg.

Prenumerationspris pr år:	Byrå:	Redaktör och utgfvare:	Utgifningstid:	Annonspris:
Idun ensam kr. 5:—	Klara Södra Kyrkog. 16, 1 tr.	FRITHOF HELLBERG.	hvarje helgfri fredag.	35 öre pr nonparellerad.
Iduns Modet., fjortondagsuppl. • 5:—	Allm. telef. 6147.	Träffas säkrast kl. 2—3.	Lösnummerpris 15 öre	För »Platssökande» o. »Lediga platser»
Iduns Modetidn., månadsuppl. • 3:—	Prenumeration sker å alla post-	Redaktionssekr.: <i>J. Norallng.</i>	(lösn:r endast för kompletteringar)	25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
Barngarderoben • 3:—	anstalter i riket.			Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.

Emma Klingberg.

Under årtal hade jag gått förbi det stora Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg, byggdt i halfeirkel på den gamla bastionen Carolus dux, och alltid hade jag bäfvat vid tanken på möjligheten att nödgas vistas i dess sjukrum. Så mottog jag förra hösten ett bref från en person, som för tillfället var där hos en sjuk. Brefskrifvarinnan bad mig ändtligen efter slutadt arbete besöka henne.

Det var sent. Lifvet på gatorna hade tystnat, och på den stora sjukhusgården var allt stilla. Jag gick upp för trappan och genom korridoren. Mattan dämpade ljudet af mina steg, ingen människa syntes till, men lamporna brunno så vänligt, och de vackra växtgrupperna borttogo dysterheten. Jag fick ett behagligt intryck af hvila och lugn; och då jag i en trappgång stötte på öfversköterskan, fröken Klingberg, och med henne växlade några ord, var med ens min förskräckelse för sjukhuset försvunnen. Den blida kvinnan i sin enkla, ljusa hvardagsdräkt föreföll mig som en skyddsande, hvilken vakade öfver, att sköterskorna ej skulle slumra in på sina poster, och att

de sjuka skulle få vara ostörda.

Denna vår första flyktiga bekantskap var tillräcklig för att hos mig framkalla önskan om en närmare sådan, och då jag några månader därefter erhöll en bjudning, där bland gästerna nämndes fröken Klingberg, blef jag mycket glad.

Från Ystad till Harparanda har den kvinnliga ungdomen en önskan, den att få komma ut och pröfva lifvet. De, som ha med denna ungdom att göra, ha därför alltid gemensamma intressen, och som sjukvården nu är ett fält, på hvilket kvinnor af alla åldrar och lefnadsvillkor trängas, kommo fröken Klingberg och jag snart i ett sampråk, för mig af så mycket större intresse, som hon var en af de första svenska, bildade kvinnor, som ägnat sig åt sjukvård.

Emma Fredrika Klingberg föddes på Grönzinka bruk i Gestrikland den 2 april 1840. Fadern, Lars Fredrik Klingberg, var bruksförvaltare. Modern, Elsa Fredrika Adelbaum, dog, då dottern endast var två år gammal, och ett par år därefter var den lilla Emma äfven faderlös.

Erfarenheten håller en dyr skola, men dårar vilja icke læra i någon annan.

B. Franklin.

Hon upptogs då som fosterdotter af en fadder, brukspatron Thore Petré. I hans hem fick Emma Klingberg en i allo vårdad uppfostran, men här väcktes också hägen för den lifsgärning, hon sedan fått att utföra. Öfver den ensamma lilla hvilade ett drag af vemod, framkalladt måhända af hennes sjuklighet, men kanske ock af det lidande hon såg omkring sig. Sjukdomen var ingen sällsynt gäst på det stora Hammarby. Hvarhelst Emma då kunde få göra tjänst, gjorde hon det, men hennes okunnighet om hur de sjuka skulle vårdas och fördomen mot att en flicka med hennes uppfostran gjorde dylika sysslor, bidrogo ej att skingra vemodet. Det fortfor äfven sedan hon ombytt vistelseort och i prosten Baggstedts hem, Vika församling af Dalarne, bereddes till sin första nattvardsgång.

Ett par år dessförinnan hade på en af Europas krigsskådeplatser, Krim, uppträdt en kvinna, som där åt sitt kön skulle eröfra ett vidsträckt arbetsfält. Hennes namn var Florence Nightingale.

Efter Krimkriget slut 1856 återvände miss Nightingale till England, där som tacksamhetsgärd öfverlämnades åt henne en gifva på omkr. 1,000,000 kr. Denna anslog hon till upprättandet af Nightingaleinstitutionen, tvänne sjukhus för utbildandet af sjuksköterskor. Från dessa sjukhus begärde sedan krigförande makter sköterskor, tills 1864 Genève-konventionen Röda Korset bildades. Dennas uppgift är som bekant att skydda sårade och sjuka i fält. Ambulancevagnarna märkas därför med så väl sitt lands färger som det röda korset på hvit botten.

Till Genève-konventionen ha de flesta af Europas makter och Förenta staterna slutit sig. Föreningen är således internationel, kallas nu mera Röda Korset, och på hennes initiativ utbildades i alla land en elitkår af sjuksköterskor, hvilka i krigstid måste vara färdiga att gå till hvilket europeiskt eller amerikanskt slagfält deras regering sänder dem, men i fredstid få tjäna i den enskilda sjukvården eller å sjukhusen i sitt hemland. Dessa vänliga vårdarinnors dräkt är för oss alla välbekant, den bäres också af henne, hvars bild i dag med rätta pryder Idun.

Emma Klingberg gick från sin konfirmation ut i världen för att sjelf förtjäna sitt bröd. Detta gjorde hon dels som lärarinna i skola, dels i hem, men de friska, rosiga barnen i sina glada lekar tilltalade henne på långt när ej så som de vid sängen bundna sjuklingarna. De senare utöfvade på henne en dragningskraft så stor, att hon vände sig till doktor Sven Sköldberg för att genom hans bemedling i utlandet få genomgå någon sjukvårdskurs.

En af de regeringar, som tidigast slutit sig till Genève-konventionen, var emellertid vår egen. I Sverige bildades redan 1864 »Föreningen för frivillig vård af sjuka och sårade i fält» och fröken Emmy Rappe afreste till England för att vid Nightingale-institutionen, St. Thomas hospitalet i London, utbilda sig till sjuksköterska.

År 1867 anställdes fröken Rappe som öfversköterska vid Upsala sjukhus. Nu var isen bruten. Kunde fröken Rappe vara sjuksköterska, så kunde också andra svenska kvinnor i hennes lefnadsställning vara det, och på de senaste tiotalen af år har det heller icke varit ondt efter fint bildade föreständarinnor på våra sjukhus.

Redan 1868 var fröken Klingberg elev på Upsala sjukhus och ett halft år därefter utnämndes hon till öfversköterska vid sjukhuset i Vexjö och fick i sin ordning rätt att utbilda Röda korsets sjuksköterskor. Endast ett år och åtta månader hade vexjöboarna lyckan att äga henne ibland sig, ty 1 juli 1871 tillträdde hon sin ansvarsfulla plats som föreständarinna för kirurgiska afdelningen på Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Denna afdelning kan motaga omkr. hundra patienter, och här utföras årligen flere hundra operationer, vid hvilka fröken Klingberg nästan alltid är närvarande. Läkarnes mottagningar omfatta dagligen nära ett par hundra, utom tillfälliga smärre skador, då oftast fröken Klingberg får räcka den första hjälpen, ty närhelst, hvilken timme på dygnet som hennes hjälp behöfves, är hon till hands; och hon kan vara det, ty den sjukliga lilla flickan har utvecklats till en sällspordt frisk och uthållig kvinna med jämnt och lugnt lynne.

För mången förefaller detta lugn som kärhet, men denna uppfattning försvinner i samma ögonblick Emma Klingberg känner, att den hon har att göra med menar allvar, t. o. m. blott i ett meningsutbyte. Allvar sätter hon nämligen stort värde på, och mot den elev eller underordnade, som visar dugande kraft och uthållighet, är fröken Klingberg icke kärf.

Den kvinna, som skall stå i spetsen för en verksamhet med en hel mängd ordinarié biträden och ett ändå större antal elever, måste äga kraft. Detta är också ett drag i fröken Klingbergs personlighet. Den unga elevens första intryck är respekt, det andra begäret att vinna förtroende och det tredje beundran.

Få äro väl de, som med en operation i perspektiv icke känna bäfvan. Fröken Klingberg har en förmåga att från den närvarande mörka stunden rikta blicken in i en ljusare framtid. Hon när hoppet, så länge det kan uppehållas, och den sjuke vet, att kommer det mörka stunder, som mänsklig makt kan lindra, skall fröken Klingberg icke undandraga sig att dela dem, ja, vore det midt i natten och en sjuk eller döende önskade hennes närvaro, så veta de vakande sköterskorna, att hon vill väckas.

Jag satt en afton i hennes rum. Det bar många spår af tacksamhet, och denna hade mycket ofta tagit sig uttryck i tafflor, föreställande Frälsaren, och i sköna lefvande växter. Den stund jag var därinne hade jag god tid att betrakta dessa symboler af lifvet, evighetens och naturens, ty vårdinnan sysslade med ifrig tjänst, kom och gick.

Jag sade henne, att jag tänkte på Marta, och leende genom tårar svarade hon, att hennes arbete ger mycket litet stillhet, ty det fordrar oftast ögonblicklig handling, »men om,» tillade hon, »jag liknar Marta och mitt arbete är en Martas gärning, så är min kamrat (föreständarinnan för medicinska afdelningen) Maria och hennes värf en Marias syssla, ty där fordras mest stillhet.»

Jag lyckönskade dessa sjuksköterskor, som årligen i stort antal lämna sjukhuset, att ha fått sin utbildning både af Marta och Maria, men jag tänkte icke på den Marta, som glömde det nödvändiga, utan på den, som utan att tröttnas eller slappas mäktar sköta dessa hundratal små bestyr, ofta så små, att de af den oin-

vigde förbises, och ändå så betydelsefulla, att om ett åsidosättes, råkar det hela i olag. Det var den Marta, som bekände: »Jag tror på Kristus, Guds son, som komma skulle i världen.»

Det är också tron på honom, som är grundackordet i fröken Klingbergs själ, det är hängifvenheten åt honom, som är drifkraften i hennes verksamhet, en verksamhet utöfvad så, att den blir ett vittnesbörd, äfven då tid och omständigheter hindra henne från att aflägga något annat.

Ett af kvinnans skönaste verksamhetsfält är onekligen sjukvården, och ett af tidens bästa tecken är väl det, att i barmhärtighetens tjänst glömmer den höga sin börd och tjänar som hjälpare syster vid den anspråklösa tjänarinnans sida. Men ett sådant arbete får icke vara en modesak, det måste betingas af anlag och kallelse, ty endast då kan man fordra verklig hängifvenhet och den egna viljans uppofrande. Detta sker icke blott vid sjukbädden. I kritiska ögonblick kan t. o. m. den mest själfviska glömma sig själf, men i den dagliga sammanlefnaden med öfver- och underordnade, där kan endast den, som är rättsligen fri, offra sina egna tycken och åsikter.

Fröken Klingberg är en själfständig natur, helt inne på sitt område, men älskar det oakadt att försvinna bakom andras förtjänster.

På min fråga om sjukhusets organisation fick jag till svar en lofordande skildring af de läkare, under hvilka hon arbetat, ej en skildring i många ord, det behöfde hon icke, personligheterna kommo fram med ett par drag.

Detta uppskattande af förtjänsten är ömsesidigt. Sjuksköterskan försvinner bakom läkaren, och det med rätta, men han erkänner, att med all sin skicklighet skulle han föga kunna utträtta, om hon ej funnes.

Amanda Leffler.

Min dotter.

Är första gången jag den lilla såg,
En undran väckte hon blott i min håg.
Den lilla hufvudknopp var i mitt tycke
Som kostbart etui till okänt smycke.

Jag tryckte kyss på kind, så mjuk och röd,
Och kände mig så hjälplös själf som stöd.
»Till mamma kom» — hur sällsamt ljödo orden:
Det var som dröm, som lek, till allvar vorden.

På liten främling från ett okänt land
Jag strök mekaniskt späd och bräcklig hand;
Mörkfjunnig nacke, konstverk till ett öra
Ej ännu hunnit modershjärtat röra.

Med slutna ögon låg hon på min arm,
Så fin och spetsprydd, skär och mjuk och varm,
Där matt jag domnade i drömlös dvala
Och lyddes slött till kvittret af en svala.

Då, plötsligt, med en makt rent underbar,
Min tanke väcks till lif, så rik, så klar:
»Det lilla ting, som hvilat vid din sida,
Det är ditt barn, din vän i världen vida.»

Och så det blef. Hon kunde knappast gå,
Förr'n hon sin mamma lärde att »förstå»;
Vi buro fröjd gemensamt, buro smärta,
Som sprungna ut ur ett och samma hjärta.

Hon lifvets allvar delade med mig,
Lopp före mig med lyse på min stig,
När den blef mörk och brant, och hon mig stödde
Och helade, när hjertesåren blödde.

Hon lärde mig att från mitt eget jag
Helt blicka bort, och icke gick en dag,
Att icke hennes barnafrojd mig ledde
Dit fantasiens blomsterfält sig bredde.

Då fick där hvarje liten planta lif,
Och värnlöst djur och ört, de sade: gif:
»Gif vård och ans, ja, älska oss, ni båda,
Ljust stärker det att få mot kärlek skåda.»

I ungdomsvärlden jag med hennes sinn
Mig lärde blicka varmt och verkligt in,
Och gamla vännerna, som mig tillhörde,
Sin vänskap och till henne öfverförde.

När unga dottern jag i hemmen ser,
Mitt hjärta värms, mot henne ögat ler,
Ty väl jag vet, det blifvit henne gifvet
Att vara moders stöd och hjälp i lifvet.

Förtroende, så nämns det hjärteband,
Som unga modern håller i sin hand,
Må hon därmed sin dotter redan binda,
Där, ännu spä, hon hvilar i sin linda.

Då, när hon vuxen andra vänner får
Och modershjertat efter henne trår,
Skall ljusa minnet utaf dagar flydda
Ge tröst — välsignelse skall barnet skydda!

Laura Fitinghoff.

Hon och han.

Ett kapitel om bildning.

Jag känner en kvinna, hvars omdöme är klart, hvars hjärta är varmt, hvars friska, starka väsen är måttfullt och harmoniskt, en kvinna med ganska bristfällig skolunderbyggnad, men som gör intryck af gedigen bildning, därför att hon förstår så väl och känner så fint.

Hon kan endast med största svårighet stafva sig fram öfver den oländiga terrängen af en fransk roman. Hennes ordförråd är märkvärdigt svenskt, märkvärdigt litet uppblandadt med främmande tillsatser. Annat var det med salig fru Dimander, dyrbar i åminnelse, hon tvekade aldrig att slå omkring sig med utländska lånord, något illa tilltygade visserligen, men ändå icke rena rama bondsvenskan. Hon kände sig nog också som ett särdeles bildadt fruntimmer, en dam af värld, då hon »åkte i kaviar» utför Drottninggatan. Och var säker: fru Dimander har många både systrar och bröder, som tro att, om de inlära ett antal franska glosor och använda dem i tid och otid, så skola de förefalla bildade, åtminstone om de uttala dem korrekt och placera dem på rätta stället. Kusinerna skall jag inte tala om, den stora skaran — legio, förty de äro mer än många — som kanske icke alldeles lika okritiskt tillbeder det franska lexikonet, men i alla händelser föreställer sig, att bildningen består i ett visst mått konventionellt föreskrifna kunskaper. Denna uppfattning är »det svarta téet, som öfversvämmar marknaden».

Men de, som icke äga detta föreskrifna kunskapsmått? De vilja nog också anses bildade. De låtsas, som om de ägde det.

Det har sagts, att människor ha synnerligen svårt att rätt bedöma sitt eget yttre. Ingen är så ful, att han ej anser sig hafva åtminstone ett »godt» och »fördelaktigt» utseende. Man kan dock få höra en och

annan humoristisk själ, som sorglustigt ironiserar öfver sin polynesiska skönhetsstyp och grymt grimaserar för att göra sitt ohyggliga skråpuksansikte ännu värre. Men sällan, ytterst sällan måtte det förekomma, att någon är till den grad själförnekande, att han erkänner sig sakna bildning. »I allan da'r, man är väl en bildad människa» — det är den solklaraste sak i världen.

Och när man ej har annat att grunda sina anspråk på, så sätter man likhetstecken mellan bildning och hyfsning, yttre polityr — och hvem är inte en hyfsad person? Åtminstone i sina egna ögon.

Jag känner endast en, som oförbehållsamt tillstår och måhända äfven något sörjer öfver, att hennes uppfostran blifvit till en viss grad världslosad. Hon skulle vilja veta så ofantligt mycket, som nu är henne oklart, hon önskar, att hennes erfarenheter hade varit rikare och mångfaldigare, att hon fått resa långt och länge, se de mest olika seder, sätta sig in i de mest skilda åskådningar och lära förstå lifvet och människorna djupare än det nu är henne möjligt.

Denna kvinna har mod att till och med i ett större sällskap, där alla äflas att låta sitt ljus lysa, helt okonstladt fråga: »Hvad menas med det ord, ni använde — altruism — jag har hört det några gånger, men har ej en aning om hvad det betyder.»

En nutidsmänniska, som ej vet, hvad altruism vill säga! Hon blir i ett ögonblick medelpunkten i sällskapet — medelpunkten för en nyfiken och förvånad uppmärksamhet.

Men hon ser obekymrad ut. Hon vågar röja lakunerna i sitt vetande, därför att hon känner människorna tillräckligt för att vara på det klara med, att svagheter och luckor finnas i den andliga rustningen hos dem allesamman — men framför allt därför att hon äger ett så bildadt omdöme, att hon vet skilja det väsentliga från det oväsentliga och således ej heller förblandar medel och ändamål, kunskaper och bildning, jorden, som ger blomman näring, med blomman själf.

Säg henne, hvad som menas med altruism, och får hon klart för sig, att det har med människokärlek att skaffa, skall hon förstå alltsammans mycket bättre än ni, som har *ordet* alldeles på det klara och kan dra fram frasen: »alter alterum adjuvat».

Hennes man — hon har nämligen ett dylikt bihang — skulle nog kunna lämna henne ganska fullständig upplysning om mycket, hvarom hon sväfvar i okunnighet. Ty han är den personifierade lärdomen själf. Men hon frågar honom ogärna, ty han konverserar ogärna, han föreläser. Han äger, i likhet med de flesta lärda karlar, en utomordentlig förmåga att göra en enkel sak invecklad, ett intressant ämne tråkigt och torrt.

Han hör till dem, som göra anspråk på att stå på höjden af sin tids bildning. Han är — för att använda ett gammalt studentord — »doppad» i en hel mängd olika vetenskaper, han känner väl den moderna litteraturen och konsten, den nutida filosofien och de sociala och politiska rörelserna i vår tid. Han kan resonnera om allt, bedöma allt. Hvar tanke, som framkastas i ett samtal, är för honom en gammal bekant från en diger bok. Han tager den och synar den med kännarmin, lik entomologen, som hittar en skimrande fjärl, spetsar upp den på en nål och säger dess latinska namn.

Men är han verkligen bildad med all sin

lärdom, allt sitt ordnade vetande, denna lefvande tvåbenta bokhylla?

»Hvad menar ni med bildning?» frågade jag en gång — icke honom, ty det svar jag där kunde vänta, intresserade mig föga — utan hans hustru, den märkliga kvinnan med bristfälliga kunskaper och moget omdöme.

Hon svarade, skenbart mycket ologiskt och i alla händelser undvikande:

»Alla bildade förefalla mig icke att vara bildade.»

Hon jonglerade tydligen med ordet i två bemärkelser.

»Hvem vill ni då kalla *bildad*?»

»Den som bildats af hvad han läst, sett och erfarit,» svarade hon raskt.

»Det tycker jag ligger i själfva ordet,» tillade hon och fortsatte:

»Bilda, dana, forma, det är ju ungefär likbetydande ord. Jag antar, att hufvudsaken inte är, hur mycket man inhämtat, utan hur mycket man lärt af hvad man inhämtat — jag menar egentligen inte det heller, utan . . . hur skall jag säga . . . hur pass . . . ja rent ut sagdt! . . . hur pass allt har *bitit på en*.»

Däri hade hon nog inte så orätt. Och jag beklagar djupt hennes lärde herr man, ty honom har det »bitit» allt för litet på.

Han saknar, har jag tyckt mig märka, finkänslighet i eminent grad, det är redan en ledsam sak . . . för en man, som vill anses stå på höjden af sin tids bildning. Ty finkänslighet är en frukt af odling. Det finns hjärtegodta, praktiga människor, som sára sin omgivning i hvartannat ord, utan att veta det. Naturligtvis också utan att vilja det. Låt en sådan där hyggelig, hjärtevarm grofhuggare bli uppmärksamgjord på hvad han sagt — han skall genast fatta humör och vrenskas och ryta om pjask och svaga nerver. Men går det så upp för honom, att han verkligen genom ofinkänslighet smärtat eller kränkt en medmänniska, som han ej velat annat än väl — se då, hur bortkommen och tafatt han står där, brumbjörnen, hur tårarna stiga honom i ögonen, hur bullrande han söker ställa allt till rätta, hur högkomiskt han gör saken ytter värre under de klumpiga försöken att bortförklara sina ord. Han har ett godt hjärta, men saknar denna sinnets odling, som alstrar finkänslighet.

Men för att återkomma till vår lärde herre, hvars bildning i högre mening vi varit nog djärfva att ifrågasätta, så beror frånvaron af finkänslighet hos honom helt visst därpå, att han läst mera än han lefvat. Och så har han till på köpet öfverskattat sin bokliga visdom.

Det högsta studium man kan ägna sig åt är otvifvelaktigt studiet af människan och människorna. Det väsentliga därvid är icke att taga reda på deras yttre förhållanden, hur viktig, ja nödvändig en sådan kännedom än är för den, som vill förstå den värld han lever i. Det väsentliga är att sätta sig in i människornas inre lif, hur de tänka och känna, deltaga i deras förhoppningar och missräkningar, deras fröjder och lidanden, strider, arbete, sorg och lycka. Men till detta, liksom till hvarje studium, som skall blifva fruktbringande, måste man gå med kärlek och utan förutfattade meningar.

Jag använder ordet »studium» för att få en motsättning till boklärdomen. Men det är icke så att fatta, som om man borde gå

förnumstigt omkring med en penna i ena handen och en anteckningsbok i den andra och göra iakttagelser. Nej, öppna bara ögonen och öppna hjärtat! Låt intrycken strömma in af sig själfva! Glöm bort dig själf och tänk och känn med andra! Det är hela hemligheten, det är vägen till sann bildning.

Hur dina vyer vidgas, då lifvet lägger sin rika mångfald för ditt öga — hur fördomarne svikta och ramla och efterträdas af ett mångsidigt förstående — hur detta förstående fyller dig med innerlig kärlek till allt lefvande — hur denna kärlek förädlar dig, och hur du förädlar andra genom blotta utstrålningen af ditt harmoniska väsen!

Du saknar kanske mycket af det, som konventionellt går och gäller för »bildning». Var obekymrad! Har lifvet fått forma, dana, »bilda» dig till sann mänsklighet, så äger du det, som utgör själfva den sköna frukten af den verkliga bildningen. Längre kan man ej komma, ty vetandet i och för sig är ej mål utan medel.

»Jag skulle vilja veta allt,» sade en gång denna kvinna, som har inspirerat hela den här historien, — »jag skulle vilja veta allt, för att kunna förstå allt och älska allt.»

Det är kanske en smula banalt, ty många ha tänkt detsamma, men det är riktigt i alla fall, och det var, trots dålig skolunderbyggnad, en bildad kvinna, som sade det.

Efraim Rosenius.

Från en Stockholmsfru på långfärd.

Tunis i mars 1895, datum vet jag inte.

Kära lilla Nini!

En hel evighet har förflutit, sedan du hörde något från mig, men du vet säkert orsaken; våra alltid så väl underrättade vänner och bekanta ha nog redan talat om för dig, att jag och min man äro ute på långresa, med det obligata tillägget: »Gud vet, hvar de människorna ta pengar ifrån!» Ja, vi äro, som du ser, komna ända till de svartes världsdal, om också bara på den öfversta kanten därpå.

Men jag vill börja från början.

»Skulle du ha lust att resa utomlands?» säger Klas en dag, då han träder in i mitt arbetsrum, där jag sitter och ser ut öfver Humlegårdens tjocka snödrifvor.

»Hvart?»

»Jag tänker Sicilien och möjligen en tripp till Tunis kunde duga? Hur snart kan du vara färdig?»

»Genast, käre, välsignade Klas! Skall du ha din fotografiapparat med?»

»Naturligtvis!»

Jag gjorde en grimas. Kameran, som jag själf i min dumma, kvinnliga oegennyttiga gifvit honom, är min farligaste rival — men att resa till Tunis! Ett nej kunde naturligtvis inte komma i fråga; och i allmänhet skall en klok hustru vara sparsam med sina nej.

Jag hoppar öfver förberedelserna till resan, som då egentligen bestod i att jag lämnade nyckelknippan till Mathilda, du vet, mitt allt i alla, och kastade ner ett par klädningar i en koffert, och en ohyggligt kall och ruskig kväll i februari månad foro vi i snöyra ner till Centralen, tre man högt, Klas, hans kamera och jag, herrn och frun placerade i hvar sitt hörn och kameran — ja, hon fick verkligen stå på

hyllan; jag är nog litet svår att placera på en hylla, jag.

Vi flögo genom Danmark, Tyskland och Tyrolen — natt och dag reste vi, och ett tu tre hade vi sol och vår omkring oss, och hela vår odrägliga vinter där hemma var som en lång, ond dröm. Å, hvad jag var tacksam mot Klas i mitt sinne — ty att säga honom det skulle aldrig falla mig in, männen äro minsann tillräckligt egenkära ändå utan anledning.

Ja, Italien känner du ju till, jag förskonar dig alltså från alla beskrifningar därpå och klifver med sjumilasteg i väg ända ner till Tunis. I verkligheten gick den färden ej så lätt för sig — hu, vår italienska ångbåt i stickande storm! Klas påstår naturligtvis, att detta på sin höjd kunde kallas en frisk bris, men i sådana friska brisar ville jag inte ens önska mina svägerskor, om jag hade några.

Ja, den resan kan inte beskrivas i detalj af en något så när anständig fruntimmerspenna. Men till sist gled vi ändå tidigt en morgon in i La Golettas lugna hamn.

Å, hvilket panorama! På bägge sidor begränsas utsikten af blånande berg med de mjukaste linier och rätt för ut, bortom den salta insjön El Bahira (hvars af Bädecker utlofvade flamingos lyste mindre med sina röda halsar än med sin frånvaro), ser man staden Tunis ligga som en långsträckt snödrifva. Det närmaste berget till vänster är alldeles öfversälladt af maraboutgrafvar. Jag har nu hört så många olika uppgifter om, hvad en marabout egentligen är; somliga säga en präst, andra en helig fågel, men jag tror helst på Klas, som säger, att det är ett muhammedanskt helgon, t. ex. en man som företagit tre vallfärder till Mekka.

På det högra berget ligga Karthagos s. k. ruiner, d. v. s. de finnas egentligen knappast till, endast några pelare och ett par hvalf, i stället reser sig kardinal Lavigeries stolta dôme öfver grushögarna och de saftiga gräsmattorna däremellan, där det ser ut som om det regnat blommor — underliga afrikanska blommor, som jag aldrig sett maken till — och högst upp på branten har en liten hvit arabisk by, Sidi bou Said, klängt sig fast.

Den förnämsta sevärheten i Tunis är och blir gatlifvet med dess vimmel af orientaliska typer, de infödda muhammedanska tuneserna eller araber, som man oegentligt kallar dem i dagligt tal, negrer, maltesare, judar och en mängd representanter för obestämbara blandraser. Man tror, att orientalerna företrädesvis kläda sig i hvitt, men det är ett misstag. Aldrig har jag sett en sådan färgrikedom i klädväg som här i Tunis. Med undantag af krapprodt — det är väl för skrikande för de stillsamma, gravitetiska österlänningarne, som hata allt hvad som gör väsen af sig — såg jag här dräkter i alla de vackraste färger, klargrönt, lila, himmelsblått, skärt, brunrött. Hvita äro dock de tunna, crêpeartade kåpor, hvarunder kvinnorna dölja sina brokiga dräkter, och hvita äro äfven männens beduinkappor; dessa äro i alldeles samma fason som våra mammors gåbortkappor, du minns, och tofsar ha de också i ryggen.

Klas brukar alltid göra narr af mig och mitt köns vurm att »springa i butiker», men ändå var han redan den första förmiddagen genast med om att vi skulle gå i bazaren. Det är en underlig labyrinth af slingrande, smala gator med små bodar på ömse sidor; en stor del af detta butikkvarter är täckt med ett gemensamt tak, försedt med små ljusgluggar.

Vi hade föresatt oss att gå vår väg rakt

fram och ingenting köpa, bara titta med ett fjärdedels öga, ty allting skall ju vara så förskräckligt dyrt i bazaren, men innan vi visste ordet af, voro vi af en omotståndlig ung arab med glada bruna ögon intrugade i bröderna Barbouchis magasin, ett par små kyffen, inrymmande alla världens härligheter. Där tronade en stor, tjock, elegant arab framför ett sådant där litet orientaliskt bord, du vet, som mera liknar en pall — en tysk dam på vårt hotell, fru Schulze, berättade mig sedan, att hon mycket riktigt, första gången hon var i bazaren, ställde till skandal genom att sätta sig på ett sådant bord. Nå, jag hade lyckligtvis bättre vett än så. Vår arabiske Leja bjöd oss artigt taga plats och befallde genast fram kaffe, som dracks ur de mest förtjusande små koppar utan fat. Han och hans brorson (den oemotståndlige Salah, som narrat oss in) samt Klas och jag sutto nu där, som om vi varit gamla goda vänner.

Kaffet var för öfrigt utmärkt, ehuru det hemma hos oss snarare skulle ha ansetts som något slags tjock soppa, men det skall vara så, och det kokas med socker, så att man har inga attiraljer på brickan. Då vi slutat dricka, skyndade sig en af de kringstående arabiska biträdena att dricka ur det tjockaste, som vi lämnat.

Och nu togos varorna ner från hyllorna. Sådana guld- och silkesbroderier, och hvilka skira, härliga tyger, som väfda af rosendoft och solstrålar! Men jag skall tåga, jag vill inte göra dig afundsjuk. Nog af, att gå till Löfgrens är hädanefter för mig ett platt, genomprosaiskt *intel*. Jag måste knyta handen om min portmonnä så hårdt jag kunde, men då vi äntligen kommo därifrån var den ändå lättad på sitt innehåll, och Klas bar ett paket innehållande ett guldbroderadt sidenskyne till en kudde — ja, du skall få se den, då vi komma hem, men jag ber dig i vår vänskaps namn, fråga mig aldrig — hör du, *aldrig* — hvad den kudden har kostat!

Unge Salah träffade vi sedan oupphörligt på kaféer och ute på gatorna, och Klas fotograferade honom mot en vägg, men fastän han hundrade gånger hade hört, att jag tyckte bäst om honom i profil, tog han honom naturligtvis en face.

På eftermiddagarna, då vi ej hade annat att göra, åkte vi stora ronden på spårvagn genom arab- och judekvarteren. Flere arabiska kaféer besökte vi, det var rätt egendomligt att sitta utanför dörren och dricka kaffe så godt som midt på gatan med en hop vilda folkslag till närmaste grannar på bänken. Araberna äro ett tystlåtet släkte; de sitta som afgudabilder med benen i kors under sig, tofflorna ställa de framför sig på marken och så ser man dem alla tider på dagen sitta alldeles tysta och dricka sin lilla kaffetar. De bullrande, skrikande handelsmännen äro vanligen judar.

Det var folkfest de sista dagarna af månaden Råmadan, och på torget Halfaouine kunde man se Österlandets barn roa sig med alla våra vanliga marknadsnöjen: karusell, marionett-teater, gungor, musik och dansföreställning på kaféerna. En repungva var spänd mellan två stolpar, och högt öfver den hängde apelsiner, som det gällde för den gungande att tillägna sig, och det lyckades verkligen en ung arab två gånger, medan vi sutto vid våra små kaffekoppar och sågo på.

En kväll under en promenad ner till hafvet upptäckte jag, att den afrikanska nymänen stod vänd så här ☺ och att Karlavagnen låg alldeles kullstälpt framstupa. Hvem kunde väl

ha tänkt, att din gamla Betty skulle komma så långt bort i världen, att hvarken stjärnor eller måne voro sig lika? Och allt detta har jag Klas att tacka för, men söta, älskade Nini, tala ej om det för honom; ty fastän han är den allra raraste af äkta män, gäller ändå alltid det gamla ordspråket, du minns: Stryk ej katten på ryggen, ty då . . . etc.

Hassan — också en af våra arabiska vänner, ett slags guide, lifvad och gladlynt — frågade mig en dag, om jag hade lust att se ett arabiskt harem. Förslaget antogs med förtjusning; fru Schulze ville också vara med. Vid elfvatiden dagen därpå kom Hassan till hotellet och meddelade, att han hade fått tillstånd af husets herre, en högre ämbetsman, och att allt var klart. Vi gingo, med litet hjärtklappning. Vid porten till ämbetsmannens hus lämnade Hassan oss åt vårt öde. Vi kommo in på en gård med pelargångar omkring och fördes därifrån in i ett glest, smaklöst och europeiskt möbleradt mindre rum, där det fanns både ett pianino och en anskrämlig samling af glaskupor med konstgjorda blommor under; tycks vara high fashion bland arabdamerna. Rummet var nästan fullt med fruntimmer, och jag kunde aldrig få klart för mig, hvilka som voro fruvar i huset eller endast sällskapsdamer. Alla voro så kolossalt feta och mjuka, att jag hela tiden måste tänka på halfgräddade, förjasta hvetebullar.

Araberna få, som du vet, ha huru många fruvar som helst, men vanligen ha de, för kostnadens skull, bara en; Hassan påstod dock, att herrn i detta hus bestod sig med fyra sådana dyrbara lyxartiklar. En af dem var mycket vacker, klädd i långa prunefärgade vidbyxor, en ljusblå blus, små, små guldbroderade skor med guldklackar midt under foten och kring hufvudet — hon hade håret klippt i pannan och utslaget bak — en löst virad blåvit duk med små snibbar utstående öfver hjässan. Alldeles förtjusande! Hon var visst favorit-hustrun, ty fastän hon var den yngsta, förde hon ordet hela tiden på dålig franska.

Medan en af de andra fruarna oombedd spelade en polka på det ostämnda pianot, fick favoritfrun sikte på fru Schulzes guldarmband och förälskade sig ögonblickligen däri. Hon fingrade och klämde på det och gjorde allt utom beslöjade inviter, att hon önskade få det i present. Fru Schulze var mycket generad och låtsade ej förstå. Under tiden ansattes jag af en annan tjock haremsskönhets, som rent ut frågade, om jag ej ville ge hennes lilla dotter en dräkt, som hon sett i går i bazaren, den kostade bara 60 francs. Jag kippade en smula efter andan, men lyckligtvis bröt fru Schulze upp i det samma efter ett alltför direkt utfall mot armbandets, och med många artiga fraser å ömse sidor drogo vi oss tillbaka och voro rätt belättna, då vi lyckligt och väl befunno oss utanför porten hos Hassan.

Samma dag, som vi voro ute till Karthago, sågo vi vid la Marsas lilla bangård en hel rad täckta och igenbomnade vagnar komma körande i gåsmarsch utför den allé, som leder upp till beyens palats; han bor nämligen ej i själfva Tunis, utan på ett slott ett godt stycke ute på landsbygden. Vi frågade stationsinspektoren, hvad detta var för en besynnerlig cortége, och fingo till svar, att det var beyens damer, som voro ute för att luftas.

Luftas i en hermetiskt tillsluten låda! Stackars haremsblomster! Och stackars karl! Han lär vara omgifven af 300, säger tre hundra, kvinnor, däraf 25, som äro hans fruvar. Men så är han också gråhårig med besked! (Vi sågo honom en dag åka genom Tunis' gator.)

Nåja, han är ju omkring 80 år gammal, och att han kunnat hålla ihop så länge med en så talrik kvinnlig omgivning, vittnar om en högst ovanlig förmåga att upprätthålla hustukten.

Vi lefde fram våra dagar i en lycklig okunnighet om hvad som passerade i världen. Vår enda kunskapskälla var ett litet lokalblad, *La dépêche tunisienne*, som vi hvarje morgon köpte af en genomrar, alltid finande unge, lydande namnet Hammed. Du må tro det är en lustig typ för en tidningspojke? I dag, sista morgonen vi äro kvar i Tunis, mötte Klas vår lille Hammed på gatan, han försökte så godt han kunde fråga efter madame och skickade mig till afskedsgåfva den mimosakvist han bar instucken bakom örat.

Ja, tyvärr, det är sista morgonen. Om några timmar skola vi återigen se vårt kära Tunis som en hvit drifva i fjärran, och det skall för oss endast vara ett minne — ett oändligt vackert och oändligt behagligt minne, som af någonting stilla, vekt, fint, någonting snöhvitt och himmelsblått, en enkel, ljuf melodi utan krångliga dissonanser. Ja, res dit själf! Det är ett godt råd, som jag ger dig nu till slut — ty slut måste det bli på detta långa bref, som du skall bränna upp, så att inte din spefågel till man får tag i det. Hälsa honom för resten! Och mottag själf en hjärtlig hälsning för bådas er räkning från Klas genom

din tillgifna
Betty B.

P. S. Du hör kanske af mig vidare, då vi kommit i ro i Taormina.

Stockholms äldsta hushållsskola.

En 25 års fest.

Då under senare åren det husliga elementet i kvinnans uppfostran mer och mer kommit till sin rätt och olika slags *hushållsskolor* här och hvar uppstått, vilja vi i dag berätta något om en 25-års fest, som nyligen firats med eleverna från den äldsta hushållsskolan i Stockholm.

Den 24 sistlidne april hade fröken Hedda Cronius till sig inbjudit forna elever från den gamla praktiska hushållsskolan, från dess början 1870 till 1891, då nämnda skola ombildades till ett aktiebolag.

Vid sextiden samlades den ena skaran efter den andra till Västra Trädgårdsgatan n:r 19, där fröken Cronius numera har sitt verksamhetsfält. Unga mödrar åtföljdes af barn af olika åldrar och något senare kommo fäderna. Antalet af gästerna lär ha uppgått till 180. Allas ansikten buro prägel af glädje och belåtenhet, hvilket uttryck dock tycktes öfvergå till en mera högtidlig stämning, då inbjudarinnan dekorerade skolans båda första elever med hvar sin blomsterbukett, å hvars band lästes årtal 1870—1895.

Medan kaffet dracks, hade man tillfälle att helsa på hvarandra och mödrarna presenterade sina små. Därpå tågade man upp i öfre våningen, och barnen jublade öfver de kulörta lyktorna i trappan. I fonden af salen var en vacker dekoration af växter omkring en Kristusbild, och nedanför denna satte sig nu den ena ringen efter den andra af skolans f. d. lärjungar. Hedersplatserna intogs af de båda, som varit med 1870. En psalm uppstämades och sjöngs fulltonigt. Doktor Bring, som hållit invigningstalet då skolan öppnades och sedan vid de flesta årsfesterna talat till de unga, uttryckte nu sin glädje öfver att återse så många gamla bekanta och höll därpå en betraktelse öfver 1 Petr 1: 18—21, nedkallande Guds välsignelse öfver alla dessa, som i egna eller andras hem hade sin verksamhet, samt öfver de många barn som fostrades i hemmen.

En af flickorna sjöng en solosång, hvaruti skildrades, huru det lilla fröet blifvit ett stort träd, och huru »de trefna små hemmen i öster och väster» äfven voro grenar i detta träd.

Fröken C. meddelade därefter följande:

Af de 212 flickor, som tillhört praktiska hushållsskolan under åren 1870—1891, voro 88 gifta och om de flesta af de hem, där de voro husmödrar, kunde med skäl sägas att de voro mönsterhem; 5 voro änkor och 9 voro döda; 20 af de forna eleverna vistades i Amerika och 9 af dessa voro gifta; 2 hade sin verksamhet i London och tre voro gifta i Tyskland.

Därefter nämndes vid namn de sex, hvilka för 25 år sedan utgjorde den första gruppen och sutto med i den lilla salen vid Kaptensgatan, då dr Bring med orden: »Bed och arbeta,» angaf den väg, på hvilken skolan kunde nå sitt mål. Af dessa 6 voro endast 2 närvarande, — Hilda, med man och tvänne barn, Regina, änka med fyra söner — 1 gift i Amerika, 1 i Ljusne och 1 i Stockholm, men hindrad att vara tillstädes, 1 var död.

Af dem, som ännu voro i tjänst, hade flere under många år kvarstannat i samma familj och många hade i dessa familjer firat sitt bröllop. Sålunda hade flere innehaft samma plats 5—6—8—12 $\frac{1}{2}$ —13 $\frac{1}{2}$, 14—22 år, och en hade ännu kvar den plats hon erhöll vid utgåendet ur skolan för 9 år sedan; en annan hade 17 år tjänat hos den familj, där hon erhöll sin första plats.

Senare på aftonen redogjorde fröken C. för skolans uppkomst och utveckling, påminde om huru mycket arbete, som nedlagts af dem, hvilka voro med då skolan ännu behöfde bokstafligen kämpa för dagligt bröd, och hvilka insatser af kärlek och uppoffring då gjordes af nu hädangångna personer.

Särskildt tilltalade under festen var anblicken af det femtiotal barn af olika åldrar, skolans s. k. »barnbarn», som glada svärmade omkring i rummen. Så t. ex. tågade de, anförda af en liten gosse med en blågul flagga, fram under afsjunga af en bekant skolsång, och ofrivilligt sade man till hvarandra: »Hvad de se snälla ut!»

Vid tiotiden intogs supé, hvarefter dagen avslutades med bön och sång.

Det var i sanning en god minnesfest, och när man ser resultaten af hushållsskolans verksamhet och dess inflytande på de många egna hemmen, måste man instämma med fröken C. i hennes ofta uttalade önskan: »Ack, om det funnes flere hushållsskolor för bildande af tjänarinnor!»

En af de närvarande
vid 25-årsfesten.

Iduns läkarartiklar.

III.

Om bad- och brunnskurer.

Af D:r Alfred Levertin.

Nutidens förnämsta läkekrafter äro ej längre de medicinska drogerna, huru värdefulla de än i vissa fall kunna vara, utan fastmera de s. k. fysikaliska medlen. Dessa förfoga öfver naturkrafterna och tvinga dem som lydiga redskap i sin hand. De heta ljus, luft, vatten, rörelse och elektricitet, alla dessa hafva hvar i sin tur tryckt sin kraftiga stämpel på det nittonde århundradets terapi.

Det är om vattnet som tvagningsmedel och bad, det är om vattnet som dryck och som ett kraftigt verkande medel, när det håller en mängd minerala beståndsdelar, som vi här nedan skola tala om.

Att bad och tvagning i främsta rummet afse en rengöring och behöfzig uppriskning af vårt hudsystem, att det kan förekomma hudsjukdomarne i många af deras former har redan d:r Afzelius i sina föregående artiklar visat. Men huru innerligt hudens vård sammanhänger med hälsan och hvilka vådor ett försunmande af hudens skötsel kunna medföra ville jag söka att visa och för eder, mina läsarinor, göra klart. Som ingångsord till mina betraktelser må jag få anföra följande tänkvärda ord af stormannen på detta område Carl Curman; de föra eder genast in uti den tankegång, som jag önskar måtte besjåla eder vid

Norrköpings bomullsväfvarer
till fabrikspris.

Vadstenaspetsar
ofärdligt aförsta lager,
lika billigt som å tillverkningssorten.

Almedahls Duktyger,
Handdukar, Lärfter till fabrikspris.

Handväfda Linnevaror
i parvi och minur.

Regeringsgatan 22
Laga, bestämde pris.

Vadstenaboden

Möblering och Dekorering
af våningar verkställes stilriktigt och elegant.
Största urval af goda modeller uti olika stilarter.

Sängar och Sängkläder, Möbelyger,
Mattor och Gardiner m. m., m. m.

Carl Johansons
Möblerings-Affär,
Drottninggatan 45, 1 och 2 tr.

läsningen af alla de råd och föreskrifter jag ämnar förkunna.

»Med huden börjar och slutar vårt kroppsliga jag, här utkämpas den kamp för lifvet mot yttervärlden och det s. k. klimatet, hvilken börjar med vårt första, stora luftbad vid inträdet i lifvet och vår första högljudda protest till skydd för vårt omildt berörda skinn. Vi älska nog alla detta skinn och äro ofta rädda om det, men få äro de, som rätt förstå, hvilken kostbar klenod en sund och frisk hud är. Den ofördärfvade instinkten fattar ofta detta riktigare än den missledda reflektionen, som här mången gång famlar i villfarelse. Se bara, huru den späda lilla ungen strålar af njutning, då hans frigjorda, blottade hud får dricka luft, värme och sol eller öfverspolas i ett ljumt bad, och ingen öm mor är okunnig om badets och tvagningens välsignelse för den lilles hälsa, men hvad vikt fäster hon själf männe vid skötseln af sin egen hud.»

Hudens särskilda beståndsdelar hafva i de föregående artiklarne skildrats och till dem vill jag ej nu återkomma. Men det fenomen, som vi i dagligt tal kalla svettning, måste jag här något närmare beröra.

Svettkörtlarna i läderhuden hafva en stor och egendomlig roll att fylla, genom dem afsöndras nämligen vatten från blodet oupphörligen och stundligen i gasform, det är den process som på konstspråket kallas perspiration. Ser den osynliga utdunstningen, mera sällan framkväller svetten i flytande form, som vi då bruka benämna transpiration. Med svetten bortgår ej endast vatten, utan en mängd gasformiga ämnen af organisk natur, de anses vara ganska giftiga äfven i liten mängd, den flytande svetten håller äfven urinämne samt fosforsyrade salter. Svetten kan afsöndras i växlande mängd; i medeltal anses vattenafskörden genom huden uppgå till 1 kilo på dygnet. Svettningen står under nervernas inflytande och förmedlas af dessa. Genom direkt retning af hjärnan, genom flerfaldiga slags psykiska affekter, såsom förskräckelse, smärta m. m., genom elektriska och kemiska retmedel kunna svettkörtlarna bringas till verksamhet. Det kraftigaste retmedlet till svettning är dock värme, därnäst muskelrörelse i allmänhet. Svettningen beror ingalunda på blodets vattenrikedom eller på en i blodet hopad abnorm vattenmängd. Äfven om man skulle dricka en betydlig mängd vatten, så framkallar man icke därigenom svettning. I torr luft svettas man lättare och rikligare än i fuktig. När vi tänka på de ämnen, som genom svettningen afsöndras, kunna vi lätt förstå den bekante fysiologens ord, »att svetten är ett ekrement och tillika en, vätska som afkyler oss när det är för varmt.» Fatta kunna vi således, huru viktig denna perspiration måste vara för hela vår hushållning, tilltappas genom försummad renlighet svettkörtlarnes utförgångar, måste vi lida därpå, och som en författare på detta område så sant säger, då äger samma sak rum, som när en skorstenspipa tilltappas med ett föremål eller genom bristfällig sotning: röken slår in i huset, d. v. s. blodmassan förorenas genom affallsprodukter.

Huden har äfven en annan mycket viktig befattning vid organismens värmeregleringsförhållanden, ty genom ökning och minskning i dess blodhalt samt genom svettningen vakar den öfver kroppen och söker skydda den mot så väl köld som värme. Man har därför med full rätt benämnt huden »den animala maskinens säkerhetsventil», den hindrar såväl kroppsvärmen att stiga, som den å andra sidan förebygger dess alltför häftiga sjunkande. Om

huden utsättes för köld, sammandrager den sig, blodet prässas då ut ur dess blodkärl, den blir blek och mer eller mindre blodtom samt därigenom en dålig värmeledare. »Det är det samma som vi utanpå oss finge ett lager af vadd.»

Blir huden utsatt för värme, slappas den, dess kärl fyllas med blod, den blir röd och svällande, och i och med detsamma blir den en god värmeledare. När det är så varmt i den oss omgivande luften, att vi plågas af dess temperatur, då öppnar en normal hud sina ventiler, blodkärlen vidgas, blodomloppet sker lifvigare och den svett, som nu porlar fram öfver allt på huden, afkyler organismen i och med att den afdunstar. Vid inverkan af kylan var det den blodfattiga huden som söker att skydda oss så godt den förmår, vid öfvermått af värme är det svettningen, som afleder värmen genom afdunstningen.

Ännu en egenskap hos blodkärlen måste här beröras, ty den spelar stor roll inom badläran, det är den s. k. reaktionen, hvilken är så att säga den fina känseltråd, hvarmed badläkaren söker uppfatta, om hans behandling varit verksam eller om den kunnat skada den sjuke under hans vård. Hvad betyder detta ofta omtalade ord och huru skola vi kunna lättfattligt förklara den lag, detta fenomen följer. Sammantryck en god stålfjäder, den ger vika, men återtager genast efter tryckets upphörande sin förra form, så är äfven förhållandet med blodkärlen i vår hud. De utvidgas af värme, sammandragas genom köld. Efter ett visst tidsmoment efterföljes utvidgning genom värme af sammandragning, sammandragning genom köld af utvidgning. Detta är hvad vi mena med reaktion. Den inträffar hastigt eller långsamt hos olika personer, beroende på huru härdad hud individen besitter. Det är genom denna kraft vi åstadkomma en slags gymnastik af huden, isynnerhet när värme- och köldbekämpning på ett lämpligt sätt följa på hvarandra.

Ju högre skillnad i temperaturen mellan en uppvärmd, kropp och det afkylande vattnet dess förr inträder afkylnings efterverkan d. v. s. reaktionen. Ju hastigare dess inverkan är, desto snabbare reaktion. Reaktionen kan påskyndas och göras kraftigare genom retmedel, kemiska ämnen i badvattnet, eller genom mekaniska inverknings under och efter badet, frotteringar, kraftigare torkningar o. s. v.; den påskyndas likaledes genom kraftigare muskelarbete efter köldanvändningen. Den inträder hastigare hos en härdad människa än hos den bortklemade och ömtåliga.

Huden kan så väl värmas, att den väl fogar sig efter temperaturens olikartade växlingar. Och det blir rent utaf som en slags gymnastik för densamma. En bortklemad hud svarar på den ringaste köldinverkan medels blekhet i ansiktet, oupphörliga frosskakningar, köldkänslor o. s. v. De personer, som jämt klaga öfver att de frysa, äro just sådana, hvilkas kärlsystem icke har någon reaktion gent emot kylans ingrepp. De hafva aldrig lärt sig att sköta sin hud och att söka behålla och bevara den fullt lifskraftig. Just hos dessa personer finnes denna benägenhet till katarrala affektioner, mot hvilka vår läkekonst så ofta har att strida och som vi alltid hafva så svårt att besegra.

Den normala huden är äfven ett af de bästa skyddsvärn, vi äga mot de många skadliga fiender i yttre världen, som lura på oss, den är en säker bom mot dessa millioner parasiter, som stundligen hota oss med död och tillintetgörande. Hela vår omgivning, den må vara än så renlig, är tummelplatsen för ett organiskt

lif; oräkneliga sporer med en giftighet, hvares vidd och makt vi ej ana, bo som snyltgäster på vår hud.

Huden är nämligen under normala förhållanden ogenomtränglig för alla dylika invandringar, liksom man ej numera vill antaga, att vätskor kunna genomtränga densamma, men väl gasartade flyktiga ämnen, hvilka på så vis kunna upptagas i blodomloppet.

Om vår hud undergår sjukliga förändringar eller om den är betäckt med smuts, förlorar den snart förmågan att normalt funktionera. Dess förmåga att reglera värmeförlusterna *domnar* och *förslösas*, den kan ej lika snabbt som förut bemanna sig mot växlingarna i atmosfärens temperatur, och därför är ock den person, som ej förstår att härda sig och som försummar skötseln af sin hud, faktiskt mera utsatt för s. k. förkylningar.

Huru uppkommer en sådan förkylning och huru skall man kunna förklara dess inverkan på kroppen? Man kan utsätta sin hud, den må vara än så varm och svettig, för inverkan af nästan iskallt vatten och man ådrager sig likväl ingen förkylning därigenom, såvida man genom gnidningar återbringar huden till rodnad d. v. s. åstadkommer att de genom kölden sammandragna kärlen ånyo vidgas. Hvar och en, han må vara än så härdad, ådrager sig ganska lätt en förkylning, om han uti ett varmt rum lutar sin skuldra mot en fuktig, kall vägg eller om han under svettning träffas af en kall luftström. Förkylningsåkomman ger sig vanligen tillkänna ej långt ifrån den del af huden, som träffats af det kalla ingreppet, blottas t. ex. skuldran, så får man reumatism i dess muskler, blir halsen förkyld, uppträder heshet, blir magen kall, får man tarmkatarr o. s. v. Men ibland går den längre vägar, som t. ex. då man blifvit kall eller våt om fötterna och får snufva eller tandvärk. Kan ej huden svara med en kraftig reaktion, så inträder vanligen en förkylning, och förefinnes på något ställe inom organismen en svag punkt, kan man vara öfvertygad om, att just den punkten blifver angripen. Enklaste sättet att undvika dylika förkylningar är att äga en väl härdad hud, som så att säga fogar sig efter temperaturens växlingar.

(Forts.)

Ur notisboken.

Till hemmet i Norden! Om kronprinsessans hälsotillstånd meddelas från Rom till Karlsruhe, att det samma nu är jämförelsevis godt. Kronprinsessan ämnar återvända till Sverige, då den varmare årstiden inträdd. Förmodligen stannar hon på vägen något hos sina föräldrar.

*

Drottningens sommar på Hook. Lifvig verksamhet råder för närvarande på det gamla herresätet Hook vid Hooksjön för att mottaga drottningen, som ditförväntas i början af juli. I allmänhet skall den vackra mobiliären stå orubbad. Godt utrymme finnes på stället så väl för uppvaktning som för betjäning. Drottningens svit kommer att bestå af 18 personer, inberäknadt uppvaktande kammarherre och hoffröken samt drottningens betjäning, köks- och stallpersonal. Antalet vagns- och ridhästar, som under drottningens sommarvistelse komma att öfverföras från k. stall i Stockholm till Hook, blir 9.

*

Skänellaholms härskarinna. I den höga åldern af 82 år har i Upsala i dagarne aflidit grevinnan *Charlotte Jennings*, född *Piper*, änka sedan 1843 efter rytmästare G. Jennings och innehafvarinna af fideikommisset Skänellaholm i Stockholms län. Hon efterlämnar fyra barn, en son, majoren John Jennings, och tre döttrar, af

hvilka en är gift med chefen för Jönköpings regemente öfverste d'Ailly, en med artisten Alexis Ankarcrona och en med kanslirådet J. Schröderheim.

Fredrika Bremer-förbundets sjuk-kassa afhöll i lördags årsmöte. Medlemmarnes antal under 1894 har stigit från 214 till 238 och sjukhjälp har utdelats till 50 medlemmar med 3,003 kr. 75 öre. Kassans försäkringsfond utgjorde vid 1894 års slut 6,534 kr. och reservfonden 474 kr. 94 öre. Full ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Till styrelsemedlemmar återvaldes prof. P. G. Rosén, d:r C. Nyström, fröknarna Theresa Geijer och Anna Roos samt i stället för medicinalrådet D. Pontin, som undanbedt sig återval, fördelningsläkare N. A. Edling. Styrelsesuppleanter blefvo fru A. Lybeck, fröken G. von Plomgren samt lifmedikus G. Westfelt. Till revisorer valdes fröknarna A. Fabricius och K. Wall samt till revisorsuppleanter fröknarna A. Dahlström och M. Silow.

En ny rundmålning, framställande Pompejis förstöring genom Vesuvii utbrott år 79, förevisas från den 1 dennes i Panoramabyggnaden å Kaptensudden härstädes.

Bilden erbjuder en mäktig och gripande effekt. Det brinnande berget Vesuvius i fonden och där nedanför den praktfulla staden vid randen af det blåa hafvet, öfver hvilken glödande lavastycken regna ned, framkallande brand och förstöring samt outhärlig fasa bland folket, hvilket skräckslaget flyr mot hafsstranden.

Målningen är förträffligt utförd af den italienske målaren Castellane. Vid anordnandet af bilden härstädes — hvarvid till illusionens vinnande används en kombinerad af pittoresk och plastisk framställning, i det föremålen i första planet, närmast åskådarna, äro utförda plastiskt samt bilda en i ett med denna gående fortsättning af själfva målningen — ha medverkat ingenjören F. Malmberg för byggnadsarbetena, arkitekten Rudolf Enblom för de perspektiviska konstruktionerna och dekorationsmålaren Carl Grabow för målningens arbetet, samtliga under öfverinseende af arkitekten Gustaf Wickman.

Handarbetets Vänners vårutställning har under denna vecka pågått i föreningens lokal härstädes och utmärkt sig för samma konstnärliga smak och solida, värdade arbete, hvilka städse varit föreningens främsta egenskaper och gjort den till föregångare för den textila konstslöjden i vårt land.

I kompositionsritarnes led har i år inträdt en ny förmåga, förut känd på det rent konstnärliga området, artisten hr G. G. von Wennerberg, hvilken utfört ritningarna till ett par synnerligen vackra portier, den ena grön med kastanieblad och frukter som motiv, den andra med motiv från en högeligen dekorativ klängväxt med skära blommor, båda, särskildt den sistnämnda, delikata och af konstnärlig verkan.

En annan portiere skall ej undgå att väcka uppmärksamhet. Den är broderad efter på Skokloster befintliga mönster, harmonisk och ändå liflig i färgerna. Enklare portier finner man äfven med svenska allmogemönster, hvilka jämte ståtliga renässansstolar och öfverdrag äro beställda af ingenjör Nobel i Petersburg.

Karna Nilsson och Hanna Persson ha äfven nu häfdat sin rangplats bland våra konstväfverskor, och fröken Adelborg har varit lika lycklig i sina kompositioner, hvarom en liten, i hvarje tum konstnärligt tänkt gobelinbit med skära blommor bär vittne. Föreningen utställer af en större beställning för rikssalen på Gripsholm tre bänkdynor med vackra växt- och djurmotiv. In alles skola 18 sådana bänkdynor i gobelin och en broderad stor bordduk levereras dit, hvarjämte en gammal tröshimmel kommer att genom broderi- arbete fullständigas och renoveras.

En för Sundsvalls gymnasiiförening afsedd fana, komponerad af fröken Sofie Gisberg, faller genast i ögonen. Det är ett läckert arbete med de gröna lagerbladen kring den gyllne lyran infällda i siden-duken, så att denna skall falla ledigt då den utvecklas för vinden.

Innersta rummet är ägnadt åt paramentiken. Två präktiga altarbeklädnader lysa där emot oss. Den ena är afsedd för Skara domkyrka, ritningarna äro af fröknarna Videbeck och Vestberg, men arbetet är till största delen utfördt i hemmen där nere i Skara. Ett synnerligen fint kalkkläde, komponerat af Handarbetets vänners direktis, fröken Agnes Branting, tilldrager sig kännarens upmärk-

samhet. Mindre praktfull, men vittnande om fin urskilning och konstnärlig smak är den likaledes af fröken Branting komponerade gröna, för trefaldighetscykeln afsedda altarbeklädnaden för Skärkinds kyrka i Östergötland.

I detta sammanhang må nämnas, att den förtjanta föreningen äfven i år erhållit ett statsunderstöd å 1,200 kronor.

Teater och musik.

Kungl. operan gaf i tisdags sin fjärde symfonikonsert, hvilken dock egentligen till hufvudsaklig del endast var ett återupprepande af den tredje från påskdagen. Därom är ju intet att säga, då programmet är godt och såsom nu upptager musiknummer sådana som Haydns g-dur- och Beethovens b-dursymfonier, hvilka gärna återhöras. En vinst var det ock att än en gång få höra Smetanas målade symfoniska dikt »Moldau». Alla dessa nummer erhöles under förste hofkapellmästaren C. Nordqvists lugna och säkra ledning ett alltigenom förträffligt utförande. Programets enda nyhet var löjtnant John Forsells utförande af recitativ och aria ur Glucks opera »Iphigenia i Aulis». Hr F., som utgått från härvarande konservatorium och sedermera idkat sångstudier i Paris, förfogar öfver en alldeles förträfflig tenorbariton, omfångsrik och fyllig, och då härtill kommer att hans föredrag är musikaliskt, intonationen absolut ren och fraseringen värdad och tydlig, torde han kunna äga alla förutsättningar för att varda en sångare af rang. En lätt indisposition för aftonen verkade på det hela taget föga störande. Det är att hoppas, att tillfälle beredes allmänheten att få återhöra den nye sångaren.

Första Götzeföreställningen gifves i morgon lördag, då den framstående tyske gästen utför titelpartiet i »Profeten», hvilken uppgift han lär lösa på ett lysande sätt. Om tisdag gifves »Lothengrin» med hr Götzte som den höge Graalsriddaren.

Med biträde af Aug. Lindbergs sällskap har kungl. operan nu äfven ett par gånger uppfört Frans Hedbergs populära skådespel »Brölloppet på Ulfåsa», hvilket ej gifvits i hufvudstaden sedan början af 80-talet. En talrik och tacksam publik har bevisat, att sinnet för det stora dramat ännu lever lifligt trots den sparsamma näring, som numera bjudes det. Utförandet var i det hela förträffligt; i synnerhet uppar fru Augusta Lindbergs »Sigrid den fagra» till det yttre lika värdigt det stolta vedernamnet, som hela framställningen präglades af värme och stil. Herr Lindberg som priorn utvecklade en fin och verksam humor, och fru Lotten Dorchs Magnhild var naturligtvis och en fullödlig prestation. Med heder må vidare bland de många nämnas hr Lindroth som Bengt Lagman och hr Öberg som den gamle riddar Knut.

Uppsättningen var präktig och effektiv, och Södermans stämmningsfulla musik, utförd af hofkapellet, bidrog lifligt till det festliga intryckets höjande.

Hr Lindberg lär ha för afsikt att om någon vecka återkomma till hufvudstaden för att å den då lediga Vasateatern gifva en kortare serie föreställningar: »Hannele», »Brölloppet på Ulfåsa» och möjligen ytterligare något program.

Södra teatern uppför sedan i lördags ett nytt lustspel af den tyska författarinnan Schöntan och Kadelburg. »För välgörande ändamål» tillhör onekligen genrens bättre alster och har också infört sina författare på själfva det förnäma Schauspielhaus i Berlin. Intrigen är väl funnen och afvecklas i många högst muntrande situationer. Särskildt välgörenhetskomiténs sammanträde i tredje akten bereder åskådarna en högtid af skratt.

Spelet var på alla händer godt. Fru Lambert var en intagande f. d. aktris, hr E. och R. Wagner samt Lambert representerade förträffligt den ärelystna »komité»-trion, fru Fornell gaf änkan Claudius — välgörenhetsföremålet — med kraftig humor, och hr Sternvall hade af hennes ännu levande man, som för länge sedan vänt både »konsten» och sin hulda maka ryggen, gjort en lyckad figur. Det nya programmet torde ännu en tid framåt kunna uthärda konkurrensen med de nu allt mera lockande, härliga vårdagarna.

K. Dramatiska teatern har som dragningskraft för slutet af säsongen äfven i år engagerat hr Knut Almlöf, hvilken i afton börjar sitt gästspel med utförande af Gaspards roll: »Debutanten och hennes far».

Filharmoniska sällskapet gifver instundande onsdag i Musikaliska akademien sin tredje abonnementskonsert.

En musikalisk höglid af prima slag blir den konsert, som den 9 dennes gifves af syskonen Neruda, fruarna Hallé och Arlberg samt prof. Neruda.

Fröken Märta Petrini, som under de sista åren skördat stora triumfer i utlandet, är återkommen och gifver konsert härstädes någon dag i nästa vecka. Den unga sängerskan torde därvid kunna påräkna en lifligt intresserad publik.

Matiné gifves om söndag i Berns salong af fröken Jenny Åkerlund med benäget biträde af fru Edling, fröknarna Kragballe och Swanström samt hr Scholander, Hedlund och Engelbrecht, äfvensom af Bellmanskören.

Sängsällskapet O. D. från Upsala gifver om söndag matiné i Musikaliska akademien.

Tant Lottens norska resa.

Berättelse för Idun

af

Vera Verle.

(Forts.)

»Hvar då? När då?» fortsatte de envisa frågarne.

»På tafior,» kom svaret, måhända en smula dröjande. »När man sett en vacker tafia, är det som hade man själf varit på den plats, som tafian föreställer.»

»Har du då så många vackra tafior, tant Lotten?»

»Ja, jag har en hel hop.»

»Tant Lotten har nog rysligt många tafior, efter hon kan berättas så mycket,» menade barnen, då de kommo för sig själfva.

Rysligt många? Ack, »rysligt många» tafior hade Lotten visst icke, ty hon hade icke penningar att köpa några för. Men hon fick då och då en sådan till skänks; både hennes vänner och hennes elever visste, hvilket värde hon satte härför, och när de återvände från sina sommarresor, hade de vanligen med sig en fotografi eller måhända flere från de ställen de besökt — vyer från Schweiz eller från Norges glaciärer, utsikter från Gotland eller västkusten, bilder af muséer och domkyrkor, och allt detta lade Lotten till sin skatt af samlingar. Och så hade hon träsnitt — hon hade samlat en hel mängd, som hon klippt ur gamla illustrerade tidningar. Det var ett riktigt trollskåp, som förde en till de mest skilda delar af världen — från Kantschatka till Goda Hoppsudden, från Paris till Turkiet, och hade än träsnitten vissa brister, så menade Lotten, att så mycket bättre kunde man låta sin fantasi uppfylla resten. Icke blott vyer fängslade Lottens intresse, nej, allt skönt, allt som bar en historia inom sig, drog henne till sig. Och som hon hade den lyekan att bo just i Stockholm, så hade hon också tillfälle att se en hel del och kom mången på skam genom det besvär hon gjorde sig för att få se så mycket som möjligt. Hon gjorde det så mycket hellre, som det ju inga penningar kostade att gå på Nationalmuseum och beskåda konstens alster från skilda tider, eller de gamla dräkterna på lifrustkammaren, eller de uppstoppade djuren på naturhistoriska museet. Där dröjde hon måhända helst, ty allt, som smakade af geografi och främmande länder, hade något lockande för henne. Här fick hon ju se både ormar och krokodiler, paradisfåglar och hvalfiskar, och så kunde hon gå hem och berätta för barnen om de länder, där dessa funnos, med ett lif

Extra fin Marsala

(Qualité Inghilterra) härstädes lagrad sedan 1891. Vid undersökning af hvarv. handelskemist befunnen enl. analys fullgod. Pris kr. 1:25 pr butelj. Finnes endast hos

K. A. Nydahl & C:o
Stockholm, 2 Stureplan 2
Riks- och Allm. telefon.

Tandläkare dr Geo. Forssmans
Tandpulver, två slag, Tandpasta, Tandinktur
 Finns å de flesta apotek i parfymerier o hos
 hrr handlande. Partiförsäljning för Sverige hos
Bendix, Josephson & C:O, 11 Regentg.

och en åskådighet, som hade hon verkligen varit där.

Men resa på allvar — det hade hon aldrig gjort.

»Du, Lotten,» sade ofta hennes vänner, »som förstår dig så förträffligt på att se dig omkring och som har sådan glädje däraf — du borde väl en gång ändå resa ordentligt!»

Lotten suckade, men det var nästan ohörligt. »Ja, hur gärna jag skulle vilja det — det kan jag inte en gång uttrycka. Men för tillfället kan det ej bli utaf, få se en gång framdeles! Till dess företar jag mina resor i soffhörnet, då kosta de irga penningar och jag har hvarken ondt af köld eller hetta på vägen och iute heller af någon trötthet — ja, det är nog bästa sättet för mig att resa.»

»Fröken ger så utmärkt roliga geografiska lektioner,» sade en dag modern till en af hennes elever, »min man och jag blefvo sittande hela timmen i rummet bredvid och hörde på, och min man sade just: 'Hon måtte ha lärt sig geografin på ort och ställe.' När har ni väl haft tid att resa så mycket?»

Lotten blef mörkröd, alldeles som om man kommit på henne med något orätt. »Jag har aldrig gjort några resor,» svarade hon, »om jag ej vill räkna min flyttning hit till Stockholm. Jo, det är sant — en gång har jag också varit i Upsala för att se domkyrkan.»

»Men ni borde verkligen göra en resa,» menade frun.

Lotten teg; ett ögonblick hade hon på tungan att svara: »Jag skulle nog kunna resa, om ni ville betala mig för ferietiden,» men i nästa minut kom den tanken: »Hur skulle jag väl kunna sätta något sådant i fråga?»

Men just något så oväntadt skulle inträffa och det samma dag som det nyss nämnda samtalet ägde rum. En af hennes elever, dotter till en köpman, skulle tillsammans med sina föräldrar resa till en badort för sommaren, och efter sista lektionens slut öfverlämnade modern det sedvanliga arvudet åt lärarinnan, i det hon sade:

»Under juli och augusti månader äro vi borta från staden, i september komma vi tillbaka, och jag skulle då vara tacksam, om fröken ville återtaga lektionerna som vanligt.» Därpå tackade hon Lotten och denna aflägsnade sig, men redan i tamburen öppnade hon kuvertet med penningarna uti och fann till sin öfverraskning, i stället för de väntade trettio kronorna, nittio kronor.

Det måste vara ett misstag! Lotten skyndade åter in för att lämna tillbaka öfverskottet, men den vänliga frun smålog blott, i det hon svarade:

»När vi fordra, att ni åter börjar lektionerna på den tid vi bestämma, så är det all rätt att vi gifva någon ersättning för mellantiden. Dessutom kan jag inte förlika mig med den tanken, att medan vi äro borta och roa oss, ni just för den skull har det trängre med edra inkomster.»

Därvid fick det blifva. Lotten vandrade hemåt i ett riktigt glädjerus, något sådant hade väl aldrig hänt henne — sextio kronor alldeles oväntadt! Och som hon just i detsamma träffade en väninna, hände sig att ordet blef uttaladt: »Nu kan och skall du göra en resa, Lotten!»

Ja, hvarför icke? Penningar hade hon ju, solen stekte så hett på gatorna — ja, hon ville bort, hela vida världen stod henne öp-

pen, att genomfara på järnväg, ångbåt, skjutskärra, till häst eller till fots —

Men hvart skulle hon bege sig?

Allra helst hade hon packat sin kappsäck och begifvit sig af till Schweiz, hennes drömmars land, och vidare ned till Italien, men lika så gärna kunde hon beslutat sig att resa till månen. Nej, det måste vara någonstädes inom kassans och rimlighetens gränser, och det fanns ju mycket att välja på inom landet. Lotten hade länge haft lust att bese Visingsö, Omberg och Vadstena, men det var en jämförelsevis liten resa, som hon kanhända många gånger skulle bli i tillfälle att göra. Nej, när hon nu hade kassa — och hon tänkte med förnöjelse på de tvåhundra femtio kronor, som hon hade på sparbanken, och hvartill hon nu skulle få lägga en så stor tillökning — då var det väl skäl att sträcka resplanerna litet längre.

(Forts.)

Rättelse. Fru Brates släktnamn är *Ekbom*, icke *Eckholm*, som genom misskrifning uppgafs i Iduns förra nummer.

Innehållsförteckning.

Emma Klingberg; af *Amanda Leffler*. (Med porträtt). — Min dotter; poem af *Laura Fittinghoff*. Hon och han; ett kapitel om bildning, af *Ejraim Rosenius*. — Från en Stockholmsfru på långfärd — Stockholms äldsta hushållsskola; en 25-årsfest. — Iduns läkarartiklar. III: Om bad- och brunnkurer; af dr *Alfred Levertin*. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Tant Lottens norska resa; berättelse för Idun af *Vera Verle*. — Tidsfordrif.

Sidsfördrif.

Redigeras af *Sophie Linge*.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Egenskapsgåta.

Begynnelsebokstäfverna på tio egen skapsord bilda namnet på en kvinna i Runebergs dikter.

- 1) Hvad fordrar lagen, att undersåten skall vara?
- 2) Huru är den, som icke ser på egen fördel?
- 3) Motsatsen till vankelmodig?
- 4) Huru man tänker sig soldaten i krig?
- 5) Hvad blir den gode medborgaren?
- 6) Huru är hunden vid husbondens död?
- 7) Och fågelhonan om ägg och ungar?
- 8) Huru är den, som ej söker hämnas?
- 9) Huru är hedersmannen?
- 10) Och den som ej tvekar?

b-g.

Gåta.

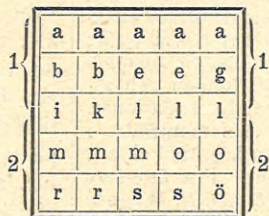
Af tecknen uti detta kors du bilda kan två ord.
Det ena ger symbolen af en värdighet på jord,

Som många med det andra ordet nämnda väl beklädt,
Om äfven det förhållandet må lämnas outredt,
I hvilken mån sitt kors att bära desse så förstätt
Som värdighetens skyddspatron i tiden det förmätt.
Dolly.

Charad.

Mitt första finns i hvarje hus,
Tack vare det blir stugan ljus.
Mitt andra finns i haf och sjö,
Det räddat mången från att dö.
Mitt tredje omvänt ingen får,
Så länge han på jorden går.
Mitt hela ålderdomen bruka plär,
Men mången ung det också bär.
J. A—L.

Kvadratgåta.

De 25 bokstäfverna i ofvanstående kvadrat skola ordnas så, att i hvar af de fem raderna, lästa från vänster till höger, tvänne ord bildas med 3 bokstäfver i hvart. Slutbokstäfverna till det första ordet i raden äro på samma gång det andra ordets begynnelsebokstäfver. De tio orden, men i annan följd, betyda: mansnamn, kvinnonamn, föreningsmedel, rum, upplysningsmedel, maträtt, behållare, träd, växid, naturföreteelse. Äro alla orden riktigt funna och ställda, så bilda kvadratens yttersidor, lästa

Aritmogryf.

1	4	2	5	7	3	6	9	10	11	8	8
2	2	12	9	10	13	14	14	3	14	9	3
3	12	1	10	1	14	7	11	9	10	3	12
4	10	2	14	14	15	13	12	15	14	2	15
5	3	15	3	12	9	2	12	12	2	15	10
6	6	3	12	16	11	17	9	22	13	14	14
7	15	3	14	8	15	18	11	10	3	6	2
8	1	5	5	3	12	10	11	3	6	1	17
9	10	6	19	12	15	9	4	2	7	3	12
10	1	9	9	20	5	2	3	6	1	17	3
11	12	3	8	11	7	1	12	3	21	1	6

Begynnelsebokstäfverna bilda namnet på en boktitel. Slutbokstäfverna namnet på en svensk skald. Orden äro: 1) fragmenter af en växt, 2) substantiv, 3) kustland uti Afrika, 4) adjektiv, 5) adverb, 6) skyddsmedel mot kyla, 7) fabrik, 8) adjektiv, 9) järnvägsstation, 10) adjektiv, 11) bibliskt namn.

Milan.

uppifrån och ned, till vänster: 1) däggdjur, 2) fågel, till höger: 1) kräldjur, 2) insekt.

Ilse Franke.

Korsgåtan:
R
M O D
R O S O R
D O G
R

Palindromen: Ob—bo.

Springaregåtan:
Af manliga, fria fäder
Vi fingo dess rika arf,
Och hoppet för minnet kväder
Om stundande tidehvarf.
Sjung fågel i skog, du kommer ihåg
Mång vacker visa, och säg om du såg
En vänare strand än denna
Som speglar i Mälarsväg.

Lösningar.

Logogryfen: Marmorstod; mor, mod, mat, mos, mast, matros, mars, mas, Orsa, mord, storm, Rom, so, Trosa, Mora, Amor, Tom, Tora, sot, mota, sto, Sodom, tro, ro.

Charaden: Kornblix.

Kedjegåtan: Skog, sko, Og*.

*5 Mosebok, 3 kap., 1 v.

PICOTS TVÄTTPULVER »Lessive Phenix» { **Klorfritt! Praktiskt! Billigt!** } Säljes i $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ och $\frac{1}{4}$ -kilo-paket med beskrifning & hvarje paket.
Öfverträffar alla andra tvättmedel! { **25 guldmaljer** } Representant för Sverige: **Carl R. Matton, Stockholm**
Talrika ombud i landsorten.